

SÖYLEŞİ

Ali AYGÜN

Prof. Dr. Mehmet Ali BÜYÜKKARA: “Din istismarına karşı kadim geleneğimize, orta yoldaki ana mecramıza can vermeliyiz.”

FETÖ/PDY tarafından 15 Temmuz 2016 gecesinde gerçekleştirilen kanlı bir darbe girişimine maruz kaldık. Ülke ve millet olarak geçtiğimiz süreci nasıl değerlendiriyorsunuz, nasıl bir örgütle karşı karşıyayız?

Evet, gerçekten çok büyük bir sıkıntıyı, belayı çok ucuz şekilde atlattık. Allah'ın sevdiği bir milletmişiz. Kanaatimce buna layık olduğumuz için Allah bu iyiliği bize bahsetti, önümüzü açtı. İnsanlar, dinleri, vatanları, milletleri için canlarını tehlikeye atma pahasına sokağa indiler. Teröristlere, darbecilere karşı, Türkiye düşmanlarına karşı büyük bir direnç gösterdiler ve bu oyunu bozdular, boşa çıkardılar. Bu darbe girişiminin arkasında yargının FETÖ/PDY ismini verdiği bir yapı var: Uzun hâliyle Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması. Bu yapı uzun yıllar dinî bir cemaat olarak bilindi, tanındı. Fakat biz cemaat gibi çok önemli içerikler taşıyan bir kavramı bu örgüt için, bu yapı için kullanmamayı tercih ediyoruz. Özellikle son 3-4 yıldır bu yapının ne derece komplike, ne derece bilinmedik taraflarının olduğunu görmüş olduk.

Bu örgütlenme bildiğimiz klasik hayır hizmeti yapan cemaat boyutunun çok ötesinde çok farklı bir içerik barındırıyordu. Bunu tam olarak anlamış olduk son olaylarla. Artık biz bu yapıyı daha iyi tanımlamak için “kült” kavramını kullanıyoruz. Kült aslında bize yabancı bir kavram. Batı'da, oraya özgü, çoğu Hristiyanlık bağlantılı bazı dinî yapılar için kullanılan tanımlayıcı bir kavram. Fakat görüyoruz ki kültür özellikleri bizim FETÖ/PDY'ye uyuyor. Tercih nedenimiz bu ve bu tanımlama genel kabul de gördü. Özellikle darbeden sonraki bilimsel, akademik yazılarda daha çok bu kavram üzerinden açıklamalar yapıldı.

Kültün iki önemli özelliği var: Kutsallaştırılmış lider etrafında bir grubun toplanmış olması ve dünyanın sonuna yaklaşıldığına dair birtakım güçlü inançlar taşımaları. Bu iki önemli karakter FETÖ/PDY'de bulunmaktadır. Mehdi-Mesih iddiası üzerinden kutsallık atfedilen bir lider var, ikinci olarak da dünyanın sonuna yaklaşıldığına, zira zamanın kötüleştiğine, seçilmiş bir neslin ve kadronun bu hâli düzeltmek için bu lider tarafından hazırlandığına işaret eden bazen üstü açık bazen kapalı bir söylem ve kanaat var.

Çok komplike bir örgütlenmeyle karşı karşıyayız. Zaten bu yüzden anlamamız zorlaşıyor, zaten bu yüzden gafil avlandık. Yani bir darbe girişimine cüret edecek kadar gözü dönmüş bir yapı olduklarını kimse tahmin edemiyordu. Burada yöneticiler de akademisyenler de yani ne kadar ilgili insan varsa, istihbarat, kolluk kuvveti bu hususta büyük şok yaşadı. Sonunda gördük ki işte bu iki yüzlü örgütlenme bu neticeyi doğurdu. Biz sadece bir yüzünün farkındaydık. O yüzü üzerinde daha çok odaklanmıştık. Ama gizlenen diğer bir yüzü vardı, bu biliniyordu fakat bu derece komplike olduğu, bu derece cüretkar olduğu tabii ki bilinmiyordu. Yaşadığımız şokun sebebi budur.

Cemaatin bir şeffaf örgütlenmesi var, bu kısım “Hizmet” ismini taşıyor. Herkesçe bilenen yüzü burası. Okullar var, medya kuruluşları var, işadamları örgütleri var, birtakım dershaneler var, yazarlarla ilgili vakıflar, sivil yardım kuruluşları var. Burada örgüt lideri Gülen, bir kanaat önderi, bir İslam âlimi yahut Allah dostu, en fazla bir müceddit şeklinde algılanıyor. Fakat bir de karanlık yüzü var. Gizli örgüt ağları var ki burada artık Gülen bir kanaat önderi olmaktan çıkmıştır, Mesih/mehdi özelliklerine sahiptir. Gizli ağlar devlete sızma amaçlı çalışır. Kolluk kuvvetlerinde, askeriyede, yüksek bürokraside, yargıda kendi dinî kimliklerini, cemaatsel kimliklerini saklayan, bunun için takiiye taktiklerini kullanan bir yapıyla karşı karşıyayız. Burada artık dikey bir hiyerarşiden bahsedemeyiz. Yani o merkezdeki mehdilik kültürüne en yakın insanlar, yatay şekilde ona

en yakın insanlar hiyerarşide en öndedirler. Bu sayede örneğin bir astsubay generale emir verebiliyor, çünkü o Mehdilik kültürüne daha yakın. Bilindik dikey hiyerarşi burada işlemiyor.

Gizli ağ örgütlenmesinde, devlete sızdırılmak istenen kişilerin çok erken yaşlarda örgüte devşirilmeleri çok önemli. Örgüt evlerinde dünya ile irtibatları uzun süre kesilen, başka kaynaklardan enforme edilmeleri engellenen, sadece tek yönden endoktrine edilen insanlardan bahsediyoruz. Bunları uygulayanlar kendilerine abiler, ablalar denen bu konuda yetiştirilmiş kimseler. İçlerinden zeki ve başarılıları normal yollarla, bu yetenekte olmayan sayıca daha fazla kesimi ise soru çalma, kopya çekme yöntemleriyle devlete sızdırıyorlar. Bunlar da kimliklerini saklayarak, uzun yıllar takiyye pratiğini uygulayarak o mehdilik kültürü etrafında görevleri ne ise büyük gizlilik içinde yerine getiriyorlar. Darbe girişimini zaten FETÖ/PDY'nin bu tarafı yaptı.

Bir de sempatizanlar var tabii. Yani doğrudan örgüte bağlı olmasa da Türkçe Olimpiyatları gibi, Abant Platformları gibi popüler çok sayıda etkinlik üzerinden bağlantı kurup, bir şekilde bu insanları dine, millete hizmet eden insanlar olarak tanıyıp onlarla işbirliği yapmada bir beis görmeyen sempatizan ağı var. Belki çıkar gruplarını da bunlara ekleyebiliriz. Onlar doğrudan bu örgütün ideolojisine bağlı olmasalar da, hatta karşı dahi olsalar bir yükselen güç olarak bu örgütü gördüklerinden bunlarla bağlantıya geçiyorlar. Daha çok menfaat temini için. Görüldüğü gibi çok komplike, çetrefilli bir yapıyla karşı karşıyayız. Bu durum darbeyi öngörmemizi imkânsızlaştırdı. Darbeden sonra da tespit yapıp örgütü etkisizleştirmeyi zorlaştırıyor. Ayrıca dış bağlantıları, dünya ölçeğinde örgütün önünü açan küresel güçleri de bu bağlamda anmalıyız. Kısacası, Türkiye'den başlamak üzere bir mehdîyet/Mesihîyet ideali doğrultusunda ülke ülke dünyayı zaptetme hedefinde olan bir kült hareketi olarak bu yapıyı tanımlayabiliriz.

Örgütün üst yapılarında bulunan, darbeyi yöneten kişilerin yüksek oranda ilahiyatçılar olduğunu görüyoruz. Bu bir tesadüf mü?

Örgütün otuz-kırk yıllık yapılanma sürecinde örgütlenmede yetersiz kaldıkları okullar, en az başarı sağladıkları eğitim-öğretim kurumları imam-hatipler ve ilahiyatlardır. Yani öbür fakültelerle mesela bir mühendislik, hukuk, öğretmenlik disiplinleriyle kıyaslarsak gerçekten görece bir başarısızlık söz konusu. Bunun sebebi imam-hatiplerde, ilahiyatlarda az çok sorgulayıcı bir din anlayışının hâkim olmasıdır. Hocalarımızdan, "Aklınızı, beyninizi, kalbinizi bir yerlere teslim etmeyin." tavsiyesi çok sık duyduğumuz bir nasihattir. Dolayısıyla uyanık bir din anlayışı çerçevesinde bu yapılara sempati tabii ki daha düşük olacaktır.

FETÖ/PDY bu okullara istedikleri şekilde sızamaktan sürekli rahatsız olmuştur. Bunun özeleştirisini de kendi içinde yapmıştır. Ama bu bir tarafa, şu anda tespiti yapılmış mevcut örgütsel yapıya baktığımızda bu başarısızlıkla ters orantıda piramidin üst katmanlarında çoğunlukla ilahiyatçıların bulunduğunu görüyoruz. Bu durum bir tezat, bir çelişki gibi görünüyor. İmam ismini verdikleri ülke liderleri, il liderleri veya bir meslek grubunun liderleri yüzde doksan oranında ilahiyatçılardan oluşuyor. Bunun sebebi şu: Öncelikle bahsettiğimiz gizli ağlarda geçerli olan ezoterik/bâtını dili en etkili şekilde bunlar kullanıyor. Zira bu dil güçlü bir dinî bilgi alt yapısı gerektiriyor. Bu eğitimden geçmiş insanlar da genelde ilahiyatçılar oluyor. Bir diğer husus ilahiyatçıların bir nevi müftü ve ruh sağlığı hekimi gibi istihdam edilmesi. Gizli ağlarda takiyye uygulamalarının olduğunu konuştuk. Sürekli dindarlığını, ibadetlerini gizleme, günah işlediğini dışarıya gösterme şeklindeki pratikler normalde bir Müslümanın, dürüst bir insanın kabullenip uygulayacağı şeyler değil. Yani siz komple ikiyüzlü bir hayata mecbur ediliyorsunuz. Dolayısıyla büyük vicdan azapları yaşanıyor. Yapılanlar hem kalplerde hem de iç halkalarda ister istemez sorgulanıyor.

Hâliyle hem vicdani hem de fıkhi ve ahlaki olarak doğru olmayan bu davranış tarzını sahte de olsa yüce idealler öne sürerek meşrulaştırarak, yeri geldiğinde fetva verecek, din dilini kullanarak onları ikna edecek ve vicdan azaplarını hafifletecek görev

adamlarının olması lazım. Bu iş Gülen adına ilahiyatçılar tarafından yapılmaktadır. Gülen de nihayetinde bir vaizdir, “din adamı” hüviyetinde bir insandır. Onun söylediklerinin bazen şerh bazen de ihtisar suretiyle tabana anlatılması da kendilerine ‘molla’ denen bu ekibin işidir. Ayrıca örgütün şeffaf ağlarında özellikle maddi bağışlar ve himmet toplanmasında din diline büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Yani ekonomik girdinin fazlaşması için insanların bağış yapmaya motive edilmesi lazım. Burada da ilahiyatçılar imdada yetişiyor.

Ezoterik terimi ile neyi kastediyorsunuz?

Ezoterizm terimine bizim kendi kavramlarımız arasından en uygun gelen karşılık bâtiniliktir. Bunlar Kur’an-ı Kerim, hadisler gibi dinin kaynak metinlerinin zahiri yani görünen anlamlarını geri plana atıyorlar. Bu manaların dini anlamak için yeterli olmadığını söylüyorlar. Diyorlar ki, bunlar sıradan insanlara hitap eden metinlerdir, dolayısıyla asıl hakikati yansıtmazlar. Hakikat ise bu metinlerin altında gizlidir. Bu gizliliği ancak seçilmiş bazı insanlar bilebilir, dolayısıyla bu seçilmişlere tabi olanlar ancak hakikate ulaşabilir. Burada artık naslar, bilgi ve akıl devreden çıkmaktadır. Şiiler bu seçilmişlerin imamlar olduğunu söylediler. Hakikatin peşinde olmanın bu sırlı, saklı dünyası ezoterizmdir. Kült oluşumlarda çok rastlanan bir karakterdir.

FETÖ/PDY’de ezoterik dili çok güzel kullanıyor, değil mi?

Şeffaf ağlarda bu pek belli değil ama gizli ağlarda bu dil yoğun şekilde kullanılıyor.

Geçmişte buna benzer örgütlenmeler var mıydı?

FETÖ/PDY kendine mahsus bir örgüt. Ancak uygulamalarının bazılarını tarihteki bazı cemaatlerde, yine Gülen’in bazı tavırlarını bazı eski liderlerde görüyoruz. Değişik isimler, değişik gruplar var. Mesela bunların ilklerinden biri Muhtar es-Sekaffî’dir. Ehlibeyt adına Emeviler’e karşı isyan eden bir şahıstır. Kendisi ehlibeyt büyüklerinin arkasına gizlenmiştir; halkla irtibatını kuvvetlendirmek için de “ilahî olan” ile yani Allah ile temasta olduğunu ima eden birtakım iddialarda bulunmuştur. Hemen bunun peşinden aklımıza gelen bâtinî hareketlerdir. Bâtıniler ezoterik dili İslam tarihinde belki sistematik olarak ilk kullanan kesimdir. Dini metinlerin bir zahiri, yani bakıldığında, okunduğunda hemen anlaşılacak manaları vardır. Bâtıniler ileri sürer ki, bunların dışında metinlerin bir de görüldüğünden farklı saklı manaları bulunmaktadır ve bu manaları sıradan insanlar bilmez. Bunu sadece seçilmiş insanlar bilir ve bu kişilere imam denir. Yani dinin hakikati, zahirde değildir, bâtındadır.

Bâtinî bir oluşum olan Karmatiler 4. hicri yüzyılda İslam dünyasında terör estiren bir grup olarak karşımıza çıkıyor. Bâtinilerden diğer bir grup olarak Fatımiler, Mısır’da 250 yıl sürecek bir devlet kurmaya muvaffak oluyorlar.

Bunların ardından İran’da Fatımilikten doğan Haşhaşiler tarihte şöhret bulmuş diğer bir oluşumdur. Başlarında Hasan-ı Sabbah vardı. Haşhaşiler mana olarak “haşhaş çekenler” demek. Ama bu konu işin masalımsı tarafı. Yani haşhaş içmek, sarhoş olmak, sahte “dünya cennetlerine” kendilerini bağlamak şeklinde birtakım rivayetler var onlar hakkında. Fakat işin renkli tarafı bir tarafa, Haşhaşileri haşhaşi yapan onların kesin inançlarıdır ve kutsadıkları liderlerine olan kesin bağlılıklarıdır. Yani Hasan Sabbah ve onun arkasından gelen Alamut liderleri kendilerine fedai denen, istediklerini yaptırabilecekleri istihbarat ve eylem adamları istihdam ediyorlardı. Uyguladıkları terörle uzun yıllar Selçuklu devletini felç ettiler. Pek çok suikast girişiminde bulundular, pek çok insanın hayatına kastettiler.

FETÖ/PDY ile Haşhaşiler arasında nasıl bir benzerlik kuruyoruz? Adamları koşulsuz ve sorgusuz bir itaat hâlinindedir. Sanki robotlaştırılmışlardır. Sonra da onlara istediklerini yaptırabiliyorlar. Liderleri onlara Alamut surlarından “atlayın aşağı” dese bu emri

duraksamadan yerine getiriyorlar. Diğer bir benzerlik bugünkü ve tarihteki bu iki oluşumun ikisinin de bätünü/ezoterik bir dili kullanmaları. Yine ikisinde de takiyye pratikleri var. Görüleceği gibi Haşhaşilik ile FETÖ/PDY'nin birçok benzerlikleri mevcut. Mirza Gulam Ahmet gibi, Mirza Hüseyin Ali gibi Kadiyanilik ve Bahailiğin 19. yüzyılda yaşamış kurucularının da Mesihiyet ve mehdiyet üzerinde çeşitli iddialara sahip olduklarını görüyoruz.

Batı'da da benzer özellikli örgütlenmeler var. Bunların en ilginç Opus Dei'dir. 1920'lerin sonunda bir Katolik örgütü olarak doğmuştur. Çoğunlukla gizlilik esasıyla çalışan bir oluşumdur. Devlete sızmaktadırlar, önemli mevkileri ele geçirmeye çalışmaktadırlar. Bu yolla ekonomik rant elde etmektedirler. Eğitim kurumları kurmaktadırlar. Tüm bunları Vatikan adına yapmaktadırlar. Opus Dei, Vatikan'ın onay verip meşru saydığı bir örgüttür. Faaliyetlerinde sık sık mafyatik yöntemlere başvurmaktadır. Bu yüzden "beyaz eldivenli mafya" tabiri kullanılmıştır bu örgüt için. 15 kadar üniversitesi, 150 kadar okulu vardır Avrupa ölçeğinde. Bu saydıklarımız dışında da elbette örnekler var, ama söylediğim gibi, başkalarıyla birtakım benzerlikleri olsa da FETÖ/PDY'yi biz kendine mahsus bir örgüt olarak görmeliyiz.

Takiyyeci dinî gruplar sadece devlete sızmakla kalmamakta, hayatlarını sürdürebilmek için uygun cemaatler içinde saklanmaktadır. Mevcut gruplardaki marazi semptomlar nasıl teşhis edilmeli, yeni haşhaşi yapıların oluşmaması için neler yapılmalı?

Gerçekten bu nokta önemli. Tamam, darbe girişiminden sonra devletimiz önlemler aldı, alıyor ama kendisini gizlemeyi prensip edinen yapılarla mücadele çok zordur. Az önce bahsettiğimiz Alamut Haşhaşiliği'ni mesela tekrar hatırlarsak, Moğollar, Alamut hakimiyetini 1256 yılında yıkıyorlar, fakat bu yapı 1850 yılına kadar yaklaşık 6 asır kendini hiç belli etmeden hayatini devam ettiriyor. Moğollar zamanında Sünni tarikatlara sızıyorlar. Haşhaşi imamlar, tarikat piri kisvesi altında kimliklerini gizliyorlar. Bu dediğim şeyler İran'da vuku buluyor. 1500'lü yıllardan itibaren ise, İran halkı Safeviler elinde Şiileşince bu sefer Şii tarikatlara sızıyorlar. Tarikatlarda da az çok bätünü andıran işari bir dil hakim olduğu için, onlarla buluşmaları, uzlaşmaları gayet kolay oluyor. İran'ın o sıradaki yöneticileri olan Kaçar hanedanına kız alıp kız veriyorlar. Bu evlilikler vasıtasıyla idareciler ve önemli şahsiyetler ile olan bağlantılarını sağlamlaştırıyorlar. Bu bağlantılar üzerinden vali dahi oluyorlar.

FETÖ/PDY'nin de uyguladığı bir yöntemdir bu. Kendileri dışındaki önemli insanlar, zengin aileler, planlı programlı şekilde tasarlanan evlilikler yoluyla örgütün ağırları içine alınıyor. Aynı şekilde başka dinî cemaatlara, hatta dine karşı olan sol, Marksist gruplara adamlarını sokuyorlar ve onları liderlik makamlarına kadar yükseltiyorlar. FETÖ/PDY'nin artık bildiğimiz yöntemleridir bunlar. Aynı İran'da Bätiniler tarafından uygulanmıştır. Peki, 1850'den sonra ne olmuştur? Bu dönemde o topraklarda bulunan sömürgeci İngiliz yönetiminin himayesinde ve desteğiyle Hindistan'da kendilerini açığa vuruyorlar. Ağahanlar adı altında bir aile, biz Alamut imamlarının devamımız diye ortaya çıkıyor. Zaman sömürgecilik dönemidir. İslam âlemi sahipsizdir. İngilizler bu bölücü potansiyeli keşfetmiş, kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak için önlerini açmıştır.

Şimdi sorunun diğer kısmına gelirsek, biz mevcut diğer yapılarda, bu FETÖ/PDY'de ıskaladığımız semptomları nasıl algılarız? Bu semptomların hemen akla gelenleri nelerdir? Mesela liderliğe kutsallık atfetme, liderliğin aşırı büyütülmesi, liderin sorgulanmaz hale gelmesi mühim bir belirtidir. Peygamberimiz bile "ben Allah'ın kulu ve rasulüyüm" demiştir. Kulluğunun, insan oluşunun altını çizmiştir, "bunun dışında bana başka bir unvan vermeyin" demiştir. "Hristiyanlar, Hz. İsa'yı gereğinden fazla yücelterek şirke düştüler" uyarısını yapmıştır. Liderliğin her sözünün bir nevi vahiy, en azından sünnet şeklinde algılanması, liderin her hareketinin taklit edilmesi gerçekten çok problemlili bir duruma işaret etmektedir.

Diğer bir belirti dünyevileşmedir. Mesela bu hâl özellikle tarikatlarda mevcutsa sorun ciddi demektir. Zira tarikat dediğimiz oluşumlar manevi hayata yatırım yapan cemaatlerdir. İnsanlar tarikatlara girerek manevi hayatlarını güçlendirmek, geliştirmek

isterler. Biz buralarda “dünyaya yatırım” emarelerini görüyorsak gidişatın iyi olmadığını anlamalıyız.

Yine şeffaf davranmama, sırlı bir gizlilik içinde faaliyetlerini yürütme, dışarıya açık olmama, mensuplara kod adı verme gibi davranışlar patolojik uyarılar verir. Camilere gitmeme, kendilerine mahsus mescitler oluşturma gibi tavırlar da sıkıntılıdır. Mensuplarını tabii çevresinden ve en önemlisi ailesinden uzaklaştırma, onları bir enformasyon kontrolüne tabi tutma, sadece kendi kitaplarını okutma, başka gazetelerden, dergilerden, TV kanallarından yararlanmalarına, başka medya araçlarına bakmalarına müsaade etmeme şeklindeki davranışları görürsek yine alarm zilleri çalıyor demektir. İtirazın yasak oluşu, “biz seçilmiş insanlarız” kanaati, “bizim dışımızdakiler önemli insanlar, cemaatler değildir” şeklindeki bir ötekileştirme, dinen şüpheli şeylerin meşrulaştırılması pek tabii ki problemlidir. Şüpheli şeyler sadece fihhi meselelerle ilgili değildir, itikadi şüpheler de bu noktada önem arz etmektedir. İtikaden şüpheli hususlardan kaçınılması lazımdır.

Bu tür dinî yapıların toplumu bir kez daha aldatmasına fırsat vermemek için Diyanet ve ilahiyat camiasına neler düşüyor?

Bir defa ortadaki sorunları/sorunlarımızı açıkça ortaya koymak zorunda olduğumuzu, bunları tartışmamız gerektiğini düşünüyorum. Yani öncelikle özeleştiri yapmalıyız. Biz niye zamanında bunları fark edemedik, niye yerinde müdahale edemedik, ne gibi mülahazalarla ses çıkarmadık? Cumhurbaşkanımız, Diyanet İşleri Başkanımız açık yüreklilikle bu özeleştiri yaptılar. Bunu yapmazsak işe başlayamayız zaten. Kendi hatalarımızı, eksikliklerimizi, ihmallerimizi dürüstlikle ortaya koymalıyız. Diyanet’ten başlayacak olursak, bir zamanlar 1970-80’li yıllarda Diyanet diğer dinî cemaatlere karşı mesafeliydi. Bu durum, 2000’li yıllardan itibaren değişti. Geline nokta kanaatimce güzel bir durum. İnsanlar, resmi dini kurumlar etrafında ne kadar isterseniz isteyin toplanmazlar. Resmîliğin yüzü daima soğuktur. Mutlaka daha başka ihtiyaç ve arayışlarla başka insanların, grupların peşinden giden kesimler olacaktır. Bu tutum fitridir, önleyemezsiniz. Bu nedenle cemaatleri yok sayma, onları görmezden gelme beyhude bir çabadır.

Diyanet bu hususta iyi bir yere geldi. Bir konsensüs makamı olarak onların önünde, tepesinde resmî bir mekanizma olarak kabul gördü. Çünkü Diyanet’in kuruluşunda dinî hayatın düzenlenmesi gibi devlet tarafından tayin edilmiş bir görevi var. Bu vazifeyi hem kurum teşkilatıyla hem de Din İşleri Yüksek Kurulu’nun görüş ve fetvalarıyla yapıyor. Ve elhamdülillah bu müdahale genel kabul görüyor. Düzenleme ve denetleme işi, o gergin duruma dönmeksizin işletilebilir.

İlahiyat fakültelerindeki eğitime baktığımızda gerçekten İslam âleminde ileri bir noktadayız. Bunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Hem İslam dünyasının birikimini, müktesebatını önemseyen hem de bugüne dönük yenilenmeleri ihtiva eden bir müfredatı var görünüyor. Fakat hepimiz ilahiyatlarda okuduğumuz için pratikte bunun işletilmediğini biliyoruz. Daha çok eskiye dönük bir öğretim uygulanıyor. Eski âlimler, eski kitaplar, bundan 500, 1000 yıl önce yazılmış eserler üzerinden gidiyoruz. Bu gerekli, çünkü kökümüzü, geleneğimizi tanıyoruz. Fakat bir türlü günümüze gelemiyoruz. Üstelik eskiyle uğraşmak yüceltiliyor, bugünü konuşmak küçümseyeniyor, ilmi bulunmuyor bazı çevrelerde. İlahiyat fakültelerindeki öğrencilere baktığımızda eski âlimleri, eski mezhepleri vs. çok iyi biliyorlar ama bugün İslam âleminde ne oluyor, ne bitiyor, kim ne yapıyor bunları bilmiyorlar. Bu durum ciddi bir eksiklik. Bugünü anlatmamız lazım ilahiyat öğrencilerine, imam-hatip öğrencilerine. Bunun için güçlü bir kelam müfredatının olması lazım, güçlü bir mezhepler, akımlar müfredatının olması lazım. İslam dışı akımları da iyi tanınması lazım. Aksi takdirde skolastik bir eğitim sistemine mecbur kalırız ki bu FETÖ/PDY gibi problemlerin altından kalkmada, baş etmede hiç yeterli olmaz. Bunun için mevcut müfredatın bugüne bakan yönüyle geliştirilmesi gerekir.

İslam ümmetini parlak dönemlerine döndürme ve kötü gidişata artık bir son vermek için İslam coğrafyasındaki diriliş, yenilenme, düzeltme ve iyileştirmeye nereden başlamalıyız?

Öncelikle kadim geleneğimize, yani o orta yoldaki ana mecramıza can vermeliyiz. Şu an İslam dünyasının yaklaşık %90'ı kendisini ehli-sünnet vel-cemaat olarak tanımlıyor. Bunların çok büyük kısmı ya Hanefi-Maturidi ekole, ya da Şafii-Maliki-Eş'ariliğe bağlı. Ama Sünnilik deyince bugün kimler görüntüdedir? Sünniliği kimler manipüle etmektedir? Ezoterik-bâtını dili olan FETÖ/PDY türü yapılar bir tarafta, Taliban, el-Kaide gibi metinci, literatist, dışlamacı, tekfirci yapılar diğer tarafta. Bunlar maalesef Sünniliği temsil ediyor.

Aslında bu oluşumların önünü açan küresel güçler var. Farkında değiliz. Bu güçler, uçlardaki bu oluşumları Sünnilik ana omurgası üzerine yerleştirmek istiyorlar. Dünyaya Müslümanlığın ve Sünniliğin bunlardan ibaret olduğu mesajı veriliyor. Ana mecra ve onun sahih çizgisi böylelikle tahrif ve tahfif edilmiş oluyor.

Hayır, bunlar zararlı gruplardır. Ortaya koydukları hayırlı işleri bulunmamaktadır. Bunun ilanı da tek başına yeterli değildir. Bizim kadim geleneğimizi popülize edecek, gençlerimizin önüne koyacak, nakle bağlı ama akli da geçerli bir dinî ölçü olarak ortaya koyan, dindarlığın zahiri tarafı yanında manevi hayatı da güçlendirmeye çalışan o bizim geleneğimizi, ana mecramızı gençlerimize anlatmamız, öğretmemiz lazım. Okullarımızdaki müfredatlar, camilerimizdeki programlar hep bu gayeye matuf hazırlanmalı.

19. yüzyıldan itibaren Müslümanlar büyük bir felaketin içinde. Sömürge oldular, bağımsızlıklarını kaybettiler, liderliklerini yitirdiler. İşgale uğramayanlar da çoğunlukla büyük emperyalist güçlerin tayin ettiği birtakım işbirlikçi yöneticilerin zulmü altına girdiler. Müslümanlar "biz nerede hata ettik" sorusunu haklı olarak sordular. "Nasıl ayağa kalkmalıyız"ın cevabını aradılar. Fıkıh sahasında çözümler konuldu: Sigorta, faizsiz bankacılık gibi, kadın hakları gibi, İslami devlet modelleri gibi özgün, kıymetli cevaplar üretildi. Fakat kanaatimce ahlak sorunumuz ihmal edildi. Ciddi ahlaki sorunlarla karşı karşıyayız. Müslümanlar, yaşadıkları global kapitalist dünyada ahlaklı olmak ve kalmak zorundadırlar. Tamam, İslam'a uygun bir ekonomi, siyaset, hatta şer'i yasalar. Fakat bunlar İslami ahlak ile bütünleşmemiş ise, işte FETÖ/PDY, DAES, Taliban gibi yapılarla karşı karşıya kalırız. Cenab-ı Peygamber "Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim" buyurdu. Ahlak olmayınca İslam düşüncesi ve siyaseti ne kadar gelişmiş olursa olsun bir işe yaramaz. Düzen, sebat, çalışkanlık, dürüstlük, fedakârlık, vefa, adalet, ehliyet gibi onlarca ahlaki vasıfla yeni nesilleri donatmaz isek istikbalimiz karanlık demektir. Bu iş tabii ki sadece birtakım okul dersleriyle olmaz. Kitaplarda ahlaki bahisler açmakla da olmaz. Ahlakın yaşanması lazım. En büyük problemimiz iyi örnekler olamamamızdır. İnsanlara güzel misaller sunamamamızdır. Bunun resmî kurumlar eliyle yapılmasını da beklemiyoruz. Bizim Anadolu İslamlaşmasında ahiliğin, fütüvvet teşkilatının önemi çok büyük. Asya'nın büyük bir kısmı, Güneydoğu Asya dediğimiz Hindistan'dan Filipinler'e kadar o geniş bölge tek bir kılıç çekilmeden, tek bir kurşun sıkılmadan İslamlaştırıldı. Ahlaklı tüccarlar bunu gerçekleştirdiler.

Son olarak iletmek istediğiniz bir mesaj var mı?

Büyük bir badire atlattık. Bu olaylarla Cenab-ı Hak öncelikle bizi bize gösterdi. Dünyevileştik diyorduk. Böyle değilmiş çok şükür. İnsanlar dinleri, vatanları uğruna ölüme gittiler, hayatlarını hiçe saydılar. Dünyevi kazanımlarını bir kenara ittiler. Bu fedakârlık gerçekten çok büyük bir nimettir. Buna şükretmemiz, bunu korumamız ve geliştirmemiz lazım. Bu sıkıntıları, kötülükleri bize yaşatanlara da ne cezaları varsa verilmeli, bu konuda hiçbir iltimas olmamalı, fakat bu adaletli şekilde yapılmalı. Kurunun yanında yaş yanmamalı. Çünkü adaletten saparsak daha kötü şeylerle karşı karşıya kalırız. "Bir topluluğa olan nefretiniz sizi adaletsizliğe sevk etmesin." (Maide,

5/8.) diyor Rabbimiz. Ve en önemlisi bu tür hadiselerle tekrar karşılaşmamak için sadece Türkiye’de değil İslam âleminde gerekli tüm tedbirler alınmalı.